

OPINION

Bo Rothstein: Palestiniernas krav på återvändande är orsaken till att konflikten aldrig kan lösas

Arabländerna uppmanade palestinierna att fly 1948 men vägrade att integrera dem i sina länder. Det har skapat en unik flyktingkatastrof som borde lösas med ekonomisk kompensation.

TEXT: BO ROTHSTEIN

PUBLISERAD: 2023-10-10

Så vart det krig igen mellan israeler och palestinier. Wikipedia listar sexton krig eller krigsliknande sammandrabbningar sedan staten Israel bildades 1948, det vill säga ungefär en vart femte år. Nästan alla som försökt sig på att analysera orsakerna till denna som det verkar eviga konflikt har sökt förklaringar i det historiska förloppet. Detta har ofta lett till ett slags historisk skuldbokföring. Vem anföll vem, vilka fördrev vilka, vem gjorde sig skyldig till övergrepp och massakrer på vem?

Dessvärre har detta letande efter den grundläggande historiska skulden till konflikten visat sig futilt. Det går att belägga att många palestinier fördrevs av den israeliska armén 1948, men många andra valde att följa uppmaningarna från arabiska ledare att lämna landet för att sedan återvända sedan man ”kastat judarna i havet”. Eller som generalsekreteraren för Arabförbundet uttryckte saken 1947: ”Detta kommer att

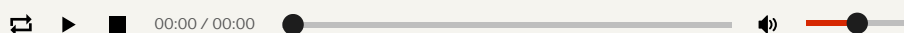
Detta är en argumenterande text. Alla åsikter är skribentens egna.

bli ett förintelsekrig med omfattande massakrer som det kommer att talas om såsom de mongoliska massakrerna och korstågen”. Noteras kan att detta sades bara två år efter Förintelsen.

Den israeliska arméns övergrepp och aktiva fördrivning av delar av den palestinska befolkning är emellertid också väl belagd. Sammantaget kan man säga att ingenting av värde för en lösning av konflikten har kommit ut ur denna historiska skuldbokföring som så många ägnat sig och fortsätter ägna sig åt.

ETT MER FRUKTBART sätt att förstå situationen är att använda sig av den i samhällsvetenskapen etablerade jämförande metoden. Eftersom man i samhällsvetenskap inte, såsom i stora delar av naturvetenskaperna, kan utföra reella experiment har man att försöka åstadkomma förklaringar genom att jämföra fall av liknande karaktär. Gör man det kommer konflikten mellan Israel och palestinierna i en annorlunda dager. Vid tiden för den palestinska flyktingkatastrofen utspelade sig nämligen ett stort antal liknande katastrofer i

fall

annekterade 1945. Mer än trehundratusen etniska italienare tvingas lämna Istrien och Dalmatien efter 1943. Minst tolv miljoner tyskar som sedan ”urminnes tider” hade bott i vad som nu är Polen, Tjeckien, Slovakien och andra östeuropeiska länder fördrevs 1945–46. Många hade varit övertygade nazister, men säkerligen långt ifrån alla. Inte minst var fördrivningen av de tre miljoner tyskar som bodde i Sudetenland i Tjeckien synnerligen brutal.

Det intressanta är att ingen av dessa många flyktingkatastrofer har bibringat något som ens kommer i närheten att allt det massiva våld som vi sett mellan israeler och palestinier. Så, varför har just den palestinska flyktingkatastrofen orsakat allt detta våld och lidande? Svaret är enkelt; flyktingarnas krav på en rätt att återvända. Det var just denna fråga som gjorde att man i de berömda Camp David-överläggningarna 1980 inte kom till en överenskommelse mellan Israel och PLO, vars ledare Yassir Arafat framhärdade med kravet om återvändande. Men det är som sagt unikt. En intressant jämförelse kan vara med just de finländare som fördrevs från Karelen 1944. Finland, som då hade under fyra miljoner invånare, tvingades ta emot en flyktingvåg som motsvarade 12 procent av den egna befolkningen. Som jämförelse kan nämnas att de palestinska flyktingarna utgjorde mindre än 2 procent av befolkningen i de arabstater som

ddlig

finska befolkningen, utan tillhörde de den rysk-ortodoxa kyrkan. Utan att vara expert på etniska identiteter håller jag för troligt att de var ungefär lika särskilda från dåtidens finskspråkiga finländare som palestinierna var från befolkningen i de arabländer dit de flydde. Det skall emellertid tilläggas att historiskt är Karelen något av ett ur-Finland. Bland annat stammar det finländska nationaleposet Kalevala därifrån.

Det finns emellertid några avgörande skillnader i hur den konkreta flyktingsituationen löstes i dessa båda fall. Medan palestinierna sattes i läger av de arabstater dit de flydde och i allmänhet förvägrades integration och medborgarskap, valde Finland en annan lösning. Det första och kanske mest remarkabla beslutet var: Inga läger! Finland var svårt ekonomiskt sargat efter de båda krigen men man ansåg att erfarenheter från liknande svåra situationer i Europa visat att flyktingläger kunde bli farliga isolat och ha en socialt och psykologiskt nedbrytande inverkan. I stället lades stor kraft på integration av karelerna. Man tvingade de finländare som hade mer än ett rum per person i sin bostad att inhysa karelska flyktingfamiljer. Med hjälp av tunga extra skatter och

stora statslån såg man också till att de huvudsakligen jordbrukande karelerna fick ny mark att bruka, jord man ofta tvingade storbönder och godsägare att släppa ifrån sig. Allt detta skall jämföras med ovljan från Jordanien, Syrien och Egypten att integrera de palestinier som man faktiskt uppmanade att fly 1948. En ytterligare skillnad mot andra flyktingkatastrofer är att det är enbart i den palestinska som flyktingstatusen går i arv juridiskt sett.

Såväl israeliska judar som palestinier hävdar att motsättningen handlar om rätten till "helig mark". Detta är en helt orimlig argumentation. Något man köper och säljer på en marknad kan inte ha sakral status. Särskilda platser, som till exempel speciella byggnadsverk i Jerusalem kan ha helig status, men inte mark som sådan eftersom den har ett värde i pengar. En gemensam "avsakralisering" kunde ha lett till följande typ av lösning. Alldeles oberoende om deras föräldrar eller farföräldrar en gång självmant flydde i förhoppningen om att snart kunna återvända i skydd av de segrande arabiska arméerna, eller om man fördrevs av israeliska förband, har en orätt begåtts mot de palestinska flyktingarna. Något

00:00 / 00:00

arvingar) ekonomiskt för vad de gått miste om och på detta sätt erkänna den orätt som de utsatt. Ersättningarna skulle avgöras civilrättsligt i opartiska domstolar och utbetalas till enskilda individer eller familjer. Detta för att kringgå de palestinska myndigheter som antingen är stämplade som terrororganisationer (Hamas) eller svårt drabbade av korruption som den palestinska myndigheten på Västbanken.

Man kan också uttrycka det som att eftersom alla försök till en statsrättslig lösning misslyckats borde en civilrättslig prövas. Resultatet skulle bli en stor grupp tämligen, eller synnerligen, förmögna före detta palestinska flyktingar, en burgen medelklass som kunde investera för sig och sina barn i goda framtida utkomstmöjligheter. Kostsamt för Israel naturligtvis men detta måste vägas mot utsikterna att utkämpa ett krig vart femte år.

ÄR FÖRSLAGET alldeles realistiskt? Kanske är det så med tanke på hur mycket blod som har flutit och nu återigen kommer att flyta. Men det är betydligt mindre realistiskt än kravet på att fem miljoner palestinier ska återvända till sina gamla landområden i hjärtat av det nuvarande Israel. Tilläggas kan att EU faktiskt föreslagit en sådan lösning och också sagt sig vara villigt att bistå Israel med en

en allvarligt menad ursäkt plus ekonomisk kompensation skulle kunnat lösa denna konflikt.

Palestiniernas krav på rätten att återvända gäller i realiteten inte längre de som flydde utan måste vara deras barn, barnbarn och barnbarnsbarn, personer som aldrig varit i närheten av de egendomar de kräver att få återvända till. Även här är det intressant att jämföra med Karelenfinländarna. Finlands före detta president Mauno Koivisto erbjöds av Rysslands före detta president Boris Jeltsin år 1991 att få köpa tillbaka Karelen. En delegation som enligt uppgift även innehöll representanter för Karelska förbundet åkte för att inspektera sitt "ur-Finland". Vad de såg var att den Sovjetiska infrastrukturen var i så dåligt skick att det skulle kostat Finland enorma belopp att sätta landet i någorlunda skick. Så Finland tackade nej. Det fanns heller inte någon stark rörelse bland de karelska flyktingarna (eller deras efterkommande) att komma tillbaka. Inte heller fanns det ett sådant krav hos majoriteten av den finska befolkningen trots Karelens särskilda plats i den finländska historien. Återbördandet av Karelen är i praktiken in icke-fråga i finsk politik.

Palestiniernas krav på att få återvända, som är grunden till att konflikten aldrig kunnat lösas, är således unikt bland de många samtidiga flyktingkatastrofer som drabbat Europa. Något har tagits ifrån dem och de har de rätt att få ersättning för, men kravet på att få återvända och Israels ovillighet att ge kompensation är grunden till denna tragiska situation.

Bo Rothstein är professor emeritus i statsvetenskap.

Läs även: [Ett monumentalt misslyckande för Israel](#)

Läs även: [Palestiniernas krav på återvändande sällsynt](#) ▾

00:00 / 00:00

Skriv din kommentar...

0/1500

Lägg till referens

Kommentera

Terje Larsson - 19 timmar sedan ▾

Det borde också framgå att väldigt många palestinier faktiskt sålde sina fastigheter till inflyttande judar.

Stor fördrivning av judar skedde samtidigt ifrån de anfallande arabländerna.

Efter omröstningen i FN om bildandet av Israel tog det inte många timmar förrän de förberedda grannländerna anföll. De visade noll respekt för FN-beslutet.

Svara

Reagera

Anders Bank - 2 dagar sedan ▾

Palestina är en diktatur och Israel en demokrati. Det är det viktigaste skälet till att en lösning är omöjlig. Ungefär som att avtala med Ryssland eller f.d Nazityskland.

Clas Lundkvist - 2 dagar sedan ▾

Problemet med Palestina/Israel är väl att både muslimer och judar anser sig ha någon sorts gudomlig rätt till landområdet.

Svara

Reagera

Läs om hur Ifrågasätt hanterar information kring **personuppgifter** och **cookies**.

IFRÅGASÄTT

TEXT: BO ROTHSTEIN

PUBLICERAD 2023-10-10

BILD: AP

OPINION

ARABFÖRBUNDET

GAZA

HAMAS

ISRAEL / PALESTINA

KONFLIKT

KRIG

PLO

VÄSTBANKEN

ARABFÖRBUNDET